

حفظ کن و فراموش کن

یک سال درس و مشق می خوانند، اما یک هفته پس از امتحان آخر سال...

یک سال درس و مشق می خوانند، اما یک هفته پس از امتحان آخر سال، دیگر چیزی را به یاد نمی آورند، این حکایت درس خواندن این روزهای دانش آموزان و دانشجویان کشور است، سیستم آموزشی آنها را طوری تربیت کرده که فقط شب امتحان درس می خوانند و نتیجه این برنامه ریزی اشتباه سبب شده که دانش آموزان مسائل درسی خود را آن طور که باید و شاید یاد نگرفته و با حفظ کردن محتویات کتاب درسی فقط برای به دست آوردن نمره قبولی تلاش کنند، به گفته کارشناسان، متناسب نبودن محتویات کتاب های درسی با زمان آموزش و تعداد زیاد دانش آموزان در کلاس درس از علل بروز چنین مشکلی در نظام آموزشی کشور است.

به اعتقاد بسیاری از کارشناسان آموزشی، سیستم آموزشی کشور سبب شده دانش آموزان و دانشجویان فقط به فکر گرفتن مدرک یا نمره قبولی باشند، آنها به شکل خودکار طوری بار آمده اند که همه دغدغه شان گرفتن حداقل نمره در کمترین زمان ممکن است، به همین دلیل یک شب مانده به امتحان یا در شب امتحان شروع به حفظ کردن محتویات کتاب درسی خود کرده و در نتیجه یک هفته بعد از پر کردن برگه های امتحانی اگر همان سوال ها را دوباره از دانش آموز بکنید، او قادر به پاسخگویی به تمام سوال ها نیست.

محمد الهی، کارشناس تکنولوژی آموزشی در این باره به [#171جام جم&faquo](#); می گوید: این مشکل، هم در زمانی که دانش آموزان در سه ترم امتحان می دادند، بود هم در سیستم آموزشی الان، زیرا برای سیستم آموزش جدید هم معلمان آموزش های لازم را ندیده اند.

البته تعداد زیاد دانش آموزان در کلاس های درس را هم باید یکی دیگر از عللی به حساب آورد که باعث شده معلمان نتوانند بخوبی به درس و مشق دانش آموزان رسیدگی کنند، الهی ادامه می دهد: معلم فرصت ندارد در یک کلاس چهل نفره از همه دانش آموزان سوال کلاسی بپرسد و به این شکل در طول سال تحصیلی همیشه دانش آموزان را آماده نگه دارد، معلم اگر بخواهد چنین کاری کند نمی تواند کتاب درسی را بموقع به پایان برساند.

تناسب نداشتن محتوای کتاب های درسی با زمان کلاس ها را نیز باید یکی از دلایل ضعف سیستم آموزشی کشور به حساب آورد، زیرا آموزگار باید تمام تلاش خود را به کار بگیرد تا در پایان دوره آموزشی همه نکاتی که در کتاب گنجانده شده است، برای دانش آموزان توضیح دهد به همین دلیل معلم زمان لازم را برای پرسش های کلاسی در اختیار ندارد.

نکته دیگری که باید به آن اشاره کرد، این است که خود سیستم آموزشی خود به خود دانش آموزان را به این سمت هدایت می کند که شب امتحان درس بخوانند، اگر برنامه های امتحانی دانش آموزان را مرور کنید با فرجه هایی که برای برخی از امتحان ها در نظر گرفته می شود، می توان به این ایراد پی برد.

روش تدریس باید تغییر کند

یکی دیگر از مشکلات سیستم آموزشی را باید نحوه تدریس مربیان دانست زیرا اکنون حدود 90 درصد از معلمان به روش سخنرانی تدریس می کنند، الهی در این باره می گوید: معلم اگر بخواهد رفتار دانش آموزان را ارزیابی کند، باید از روش های نوین استفاده کند؛ روش هایی مانند کارهای گروهی و مشارکت دادن دانش آموزان.

اگر دانش آموز در کلاس درس فقط گوش دهنده نباشد، مجبور به فعالیت شده و سعی می کند به صورت تجربی مفاهیم درسی را یاد بگیرد. به این شکل دانش آموزان به صورت گروهی در کارگاه ها شرکت کرده و مطالعه را به شب امتحان موکول نمی کند.

سیستم آموزشی به این شکل دانش آموزان را تنبل بار می آورد و آن دسته از دانش آموزان که باهوش هستند، می دانند که با گذاشتن چند ساعت وقت در شب امتحان می توانند نمره قبولی بگیرند، به همین دلیل تلاشی برای یادگیری نکرده و فقط به حفظ کردن نکته ها بسنده می کنند.

با توجه به این نکته باید نحوه طراحی سوال امتحانی را هم به ضعف های سیستم آموزشی اضافه کرد، چون سوال ها به شکلی طراحی می شوند که فقط جنبه حفظ کردنی دارند، یعنی مفهومی نیستند و دانش آموزان با حفظ کردن برخی نکات می توانند نمره قبولی بگیرند، در نتیجه اگر همین سوال ها را چند روز بعد از امتحان از آنها بپرسید متوجه خواهید شد دانش آموزان نمی توانند به پرسش هایی که قبلا پاسخ درست داده اند، جواب بدهند.

به نظر می رسد ارتباط بیشتر والدین دانش آموزان با اولیای مدرسه هم می تواند در رفع این مشکل کمک کند، به این شکل که وقتی معلمان در جریان فعالیت های دانش آموزان در خارج از مدرسه قرار بگیرند، بهتر می توانند از وضع دانش آموزان باخبر شوند، الهی اضافه می کند: علاوه بر این موارد، زیرساخت ها مناسب نیست؛ الان دو سال است که سرانه مدارس پرداخت نشده است، پس نمی توان انتظار داشت یکی از اولیای مدرسه فعالیت های دانش آموزان را در خارج از مدرسه دنبال کند و به خانواده ها مشاوره بدهد.

بنابراین دانش آموزانی تربیت می شوند که درس ها و نکته ها را خوب یاد نگرفته اند، از طرفی با شروع سال تحصیلی جدید اولیای مدرسه مجبور می شوند چند روز اول تحصیلی جدید را به مرور درس های گذشته اختصاص دهند و در نتیجه از زمان محدودی که دارند، بیشتر کاسته شود.

الهی درباره کارنامه های توصیفی دانش آموزان هم می گوید: ما یاد گرفته ایم رفتار و درس دانش آموز را با کلماتی مانند خوب، خیلی خوب، متوسط و ضعیف توصیف کنیم؛ در حالی که در کشورهایی که سیستم آموزشی مناسبی دارند، کارنامه توصیفی یکی از درس های دانش آموزان ابتدایی به یازده صفحه هم می رسد. معلم آنقدر وقت دارد و آموزش دیده که تمام رفتارهای دانش آموز را در طول سال یادداشت کرده و روند پیشرفت او را توصیف می کند.

به گفته الهی، فقط الگوبرداری از کشورهای موفق نمی تواند مشکل نظام آموزشی ما را حل کند چون امکانات ما محدود است، به همین دلیل باید طرح مناسبی در این خصوص به کار گرفته شود، مانند کم کردن تعداد دانش آموزان کلاس ها و ایجاد کارگاه ها و آزمایشگاه های مجهز در مدارس.

حسین احمدی، کارشناس آموزش و پرورش نیز معتقد است: آموزش اگر بر اساس اصول و از ابتدا با یک متد درست دنبال شود، هیچ وقت چنین مشکلاتی پیش نخواهد آمد، او ادامه می دهد: ما باید ابتدا معلمان و استادان را برای تدریس آماده کنیم، اگر معلمان بتوانند در طول سال تحصیلی روش های متعدد آموزشی را به کار بگیرند، مانند روش پرسش و پاسخ، حل مساله، بارش ذهنی و مکاشفه ای. از طرفی معلم باید مطالعه فردی و گروهی دانش آموزان را نیز زیر نظر داشته باشد و در طول سال تحصیلی با آزمون های متعدد سطح دانش و میزان آموخته ها را مرتب بسنجد.

به گفته کارشناس آموزش و پرورش، معلمان باید پرونده ای برای دانش آموزان داشته باشند و در آن میزان پیشرفت، ضعف و نکات آموزشی آنها را مشخص کنند یعنی با توجه به اطلاعاتی که در پرونده ثبت می شود، معلم باید نقاط ضعف دانش آموز را در سال تحصیلی شناخته و آنها را بر طرف کند. احمدی ادامه می دهد: ولی متاسفانه سیستم بر این اساس قرار گرفته که معلم بر اساس حفظ کردنی های دانش آموز به او نمره می دهد؛ به همین دلیل باید آزمون های دیگری نیز از دانش آموز گرفته شود تا او فقط در شب امتحان درس نخواند.

به این شکل در سیستم آموزشی فقط آموخته های ذهنی دانش آموز اندازه گیری می شود و سیستم به هدف خود که ایجاد تغییر در دانش آموز است، نمی رسد زیرا یکسبه نمی توان تغییر رفتار ایجاد کرد بلکه رسیدن به این هدف، گام به گام به دست می آید.

گلنوش ملایری - جام جم